

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ อาชีพ วัสดุสิ่งของหรือการเงิน ข้อมูลข่าวสาร และมาตรการชุมชน รวมถึงการเข้าถึงสุราของผู้ติดสุรา จากสมาชิกในครอบครัว หรือญาติพี่น้อง เพื่อนใกล้ชิด เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา เพื่อนบ้าน คนในชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องในชุมชน และเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคม กับระยะเวลาการหยุดดื่มสุรา กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นผู้ติดสุราที่เคยผ่านการบำบัดรักษาสุราจากสถานบำบัด และเข้ามารับการบำบัดรักษาสุราซ้ำ ณ ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติด เชียงใหม่ และโรงพยาบาลสวนปรุง จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์ ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ค่าความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 0.86 และนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ โดยการตรวจสอบความเข้าใจซ้ำในทุกข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม และการสนับสนุนทางสังคม และนำมาปรับรายละเอียดข้อคำถาม เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ จากนั้นจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติวิเคราะห์คือ การวิเคราะห์ตัวแบบการถดถอยเชิงอันดับ (Ordinal Regression Model)

สรุป และอภิปรายผลการศึกษา

1. ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 35 – 44 ปี (ร้อยละ 43.3) ส่วนใหญ่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 56.7) โดยมีระดับการศึกษาสูงสุด คือระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 41.7) และมีสถานภาพคู่เป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 35.0) และพบว่ากลุ่มหม้าย/หย่า/ร้าง มีสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง (ร้อยละ 28.3) มีสถานภาพเป็นหัวหน้าครอบครัว (ร้อยละ 56.7) และมีอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 31.7) โดยส่วนใหญ่มีรายได้เป็นรายวัน (ร้อยละ 56.7) น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 57.5) ระดับความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมีปัญหา แต่ไม่กระทบรุนแรง พอพูดจากันได้ (ร้อยละ 53.3) ประวัติการดื่มพบว่าเริ่มดื่มสุราครั้งแรกอายุต่ำกว่า 15 ปี

(ร้อยละ 45.8) อายุ น้อยที่สุดที่เริ่มดื่มสุรา คือ 12 ปี และเพื่อนคือผู้ที่ดื่มสุราด้วยในครั้งแรกมากที่สุด พฤติกรรมการดื่มสุรา 30 วันก่อนเข้ารับการรักษา พบว่าชนิดของสุราที่ดื่ม มักเป็นเหล้าเสรี/เหล้าดื่ม หากดื่มในระดับมากมักจะดื่มมากกว่า 2 ขวดต่อครั้ง หากดื่มในระดับปานกลางจะดื่ม ปริมาณ 1 – 2 ขวด และหากดื่มในระดับน้อย จะดื่มน้อยกว่า 1 ขวด แต่มีการดื่มเบียร์มากขึ้น จำนวน ที่ดื่มพบว่า การดื่มในปริมาณมากจะดื่มเพียง 5 – 10 วันใน 1 เดือน ปริมาณการดื่มระดับปานกลาง ประมาณ 5 – 20 วัน ในขณะที่การดื่มในปริมาณน้อย จะดื่ม 5 – 10 วันใน 1 เดือน ค่าใช้จ่ายมากน้อย ตามปริมาณการดื่ม ส่วนใหญ่ต่ำกว่า 50 บาท ซึ่งการดื่มในลักษณะดังกล่าวเป็นการดื่มภาวะปกติ ทั่วไปของคนกลุ่มนี้ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเคยหยุดดื่มสุรา โดยร้อยละ 51.7 หยุดดื่มในระยะสั้นๆ น้อย กว่า 4 สัปดาห์ ระยะเวลาการหยุดดื่มก่อนเข้ารับการรักษาครั้งหลังสุด ส่วนใหญ่หยุดดื่มได้ไม่เกิน 4 สัปดาห์ ร้อยละ 78.3 และมีเพียง ร้อยละ 7.5 เท่านั้นที่หยุดดื่มได้นาน 24 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยเข้ารับการรักษาสุรา 1 ครั้ง ร้อยละ 55.8 เหตุผลที่เข้ารับการรักษา มีทั้งสมัครใจ เองโดยมีเหตุผลด้านสุขภาพ และทำเพื่อครอบครัว และถูกขอร้องให้มาบำบัด จากมารดา ภรรยา และบุตรกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 51.7 มีปัญหาสุขภาพ หรือมีโรคประจำตัว ที่พบมากได้แก่โรคตับ อักเสบ ร้อยละ 43.5 รองลงมาเป็น โรคแผลในกระเพาะอาหาร ร้อยละ 41.9 และส่วนใหญ่การดื่ม สุรามีผลต่ออาชีพ การงานแล้ว

2. การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับการสนับสนุนในเรื่อง การแสดงความยินดี การแสดงความห่วงใย การได้รับกำลังใจ และการให้อภัย มีแนวโน้มว่าการ สนับสนุนด้านอารมณ์ส่งเสริมให้ผู้ติดสุราหยุดดื่มได้นานขึ้น ซึ่งการสนับสนุนต่างๆ ส่วนมากจะได ร์บจากคนในครอบครัว โดยเฉพาะมารดา ภรรยา และบุตร สอดคล้องกับ บราวน์ (Brown, 1986 อ้าง ใน จริยวัตร คมพักษ์, 2531) ที่กล่าวว่า การสนับสนุนจากคนในครอบครัวเป็นแหล่งสนับสนุน ทาง สังคมที่สำคัญมากที่สุด การสนับสนุนทางสังคมเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดี การให้ความรัก ความ ผูกพัน ให้การดูแลเอาใจใส่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่ได้รับสามารถสร้างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เกิดมี กาลังใจที่จะต่อสู้อุปสรรค หรือปัญหาที่จะเกิดขึ้น เช่นเดียวกับ มูเฮนแคมป์ และเซลเลส (Muhlenkamp & Sayles, 1989 อ้างใน ขวัญหทัย รงกุลตวนิช, 2544) ที่ศึกษาเรื่องของการสนับสนุน ทางสังคมพบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมมีผลทำให้เกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และจะส่งผลทำ ให้มีพฤติกรรมด้านสุขภาพดีได้ ดังนั้นหากกลุ่มตัวอย่างได้รับการสนับสนุนในด้านอารมณ์ที่มากพอ ก็จะสามารถสร้างความมั่นใจในตนเองในการเผชิญปัญหา หรืออุปสรรค และสามารถที่จะดำเนิน ชีวิตได้โดยไม่ต้องดื่มสุรา อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างก็ได้รับการแสดงออกถึงการรังเกียจ และสบ ประมาท ซึ่งเป็นการสร้างความรู้สึกที่ไม่ดี รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างยังได้รับการชักชวน หรือคะยั้นคะยอ ให้ดื่มสุรา ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นอย่างดีที่จะทำให้กลุ่มตัวอย่างกลับไปดื่มสุราเร็วขึ้น

3. การสนับสนุนทางสังคมด้านอาชีพ วัตถุประสงค์ของ และการเงิน มากกว่าครึ่งกลุ่มตัวอย่าง ได้รับโอกาส การสนับสนุนส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในอาชีพการงาน และมีแนวโน้มว่าหาก ได้รับการสนับสนุนมากขึ้น จะมีผู้หยุดดื่มได้นานจำนวนมากขึ้น การได้รับในเรื่องดังกล่าวเป็นการ ได้รับที่เป็นรูปธรรม ผู้ที่ได้รับสามารถเข้าถึง และเข้าใจได้โดยตรง ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็น ที่ยอมรับ ได้รับการไว้วางใจ เกิดความรู้สึกมีคุณค่าต่อทั้งตนเอง และผู้อื่น แต่เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีความเคียดแค้นในเรื่องวัตถุประสงค์ของ การเงิน กลับได้รับความช่วยเหลือน้อยย่อมทำให้เกิดความเครียด และส่งผลกระทบต่อถึงการดำเนินชีวิตประจำวัน เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะนำมาซึ่งปัจจัยพื้นฐาน ในการดำรงชีวิต เป็นตัวการที่จะได้มาซึ่งความสะดวกสบายของตนเองและคนในครอบครัว และ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว ซึ่งต้องมีภาระหน้าที่ในการดูแลครอบครัวใน ทุกๆเรื่อง ยิ่งทำให้เกิดความทุกข์มากขึ้นไปอีก เกิดความวิตกกังวลต่างๆ นานา เมื่อไม่ได้รับการ สนับสนุน หรือไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม และเพียงพอ ก็จะทำให้หันกลับไปดื่มสุราอีก เพื่อบรรเทาความทุกข์ใจเหล่านั้น โดยเหตุผลที่สุรามีฤทธิ์ลดความวิตกกังวล และลดความซึมเศร้า รวมถึงมีฤทธิ์ทำให้ลดการควบคุมกล้ามเนื้อ ทำให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย สนับสนุนจากการศึกษา ของแคปแลน (Caplan, 1974) ที่พบว่าบุคคลที่ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอจะช่วยลดความเครียด สามารถปรับตัวได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นำไปสู่พฤติกรรมสุขภาพอนามัยที่ดี ช่วยส่งเสริมให้ บุคคลสามารถเผชิญความเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มความอดทนต่อปัญหา

4. การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสาร มีอิทธิพลต่อระยะเวลาการหยุดดื่มสุรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p - \text{value} < .05$) โดยมีความถูกต้องในการพยากรณ์ ร้อยละ 78.3 แสดงถึง การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร มีผลต่อระยะเวลาการหยุดดื่มสุรา เพราะข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมี ความจำเป็นอย่างยิ่งซึ่งจะเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้ผู้ติดสุราเกิดความรู้ ความเข้าใจในโทษ พิษภัยและ ผลกระทบจากการดื่มสุรา การได้รับข้อมูลข่าวสารไม่ว่าจะเป็นช่องทางใดก็เกิดประโยชน์ ไม่ว่าจะ เป็นช่องทางสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว หรือการได้รับจาก เจ้าหน้าที่สาธารณสุข โดยเฉพาะแพทย์ และพยาบาล จากการมาตรวจตามแพทย์นัด ซึ่งจะทำให้ผู้ ติดสุราได้รับทั้งคำปรึกษา ความรู้ คำแนะนำ รวมถึงมีการสร้างกำลังใจให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อ ตนเอง และผู้อื่น และทำให้รู้สึกว่าตนเองยังมีคุณค่า มีประโยชน์ต่อสังคม และทำให้ผู้ติดสุราเกิด การรับรู้ถึงความรัก ความห่วงใย และแสดงออกถึงการดูแลเอาใจใส่ ซึ่งตามแนวคิดของ คอบบ์ (Cobb, 1976 อ้างในขวัญหทัย รงคุปตานิช, 2544) ที่กล่าวไว้ว่าการสนับสนุนทางสังคมเป็นข้อมูล ข่าวสารจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ทำให้ผู้รับเชื่อว่า ได้รับการรัก และการดูแลเอาใจใส่ มีความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า และได้รับการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายการสื่อสาร และความ ผูกพันซึ่งกันและกัน ดังนั้นเมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ เกิดความรู้ ความเข้าใจที่

ถูกต้อง และมีความรู้สึกว่าคุณเองมีคนคอยห่วงใย หรือมีคนคอยให้คำแนะนำ ให้ความรู้ และแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร สิ่งต่างๆเหล่านี้จะเป็นการช่วยให้ผู้คิดสูตรที่ผ่านการบำบัดรักษาไปแล้ว ได้รับความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งจะสามารถยืดระยะเวลาการหยุดดื่มออกไป และถ้าขาดการสนับสนุนก็จะทำให้บุคคลเกิดความท้อแท้สิ้นหวังจนกลับไปดื่มสุราได้

5. การสนับสนุนทางสังคมด้านด้านมาตรการชุมชน และการเข้าถึงสุราในชุมชน มีผลต่อระยะเวลาการหยุดดื่มสุรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p - \text{value} < .05$) โดยมีความถูกต้องในการพยากรณ์ ร้อยละ 78.3 ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรม ประเพณีในบริบทของสังคมไทยจะมีสุราเข้ามาเกี่ยวข้องกับทุกโอกาส ในทุกๆงาน และยิ่งในงานดังกล่าวได้มีการบริการสุราอย่างไม่จำกัดด้วยแล้ว ก็ยิ่งจะทำให้เป็นตัวกระตุ้นอย่างดีที่จะทำให้ผู้ที่เคยหยุดดื่มสุราได้แล้วมีโอกาสสูง ที่จะกลับไปดื่มสุราอีกครั้ง และจากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมวัฒนธรรม ประเพณี หรืองานในชุมชน เช่น งานแต่งงาน งานศพ งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ หรืองานทอดกฐิน ผ้าป่า และส่วนใหญ่ก็ดื่มสุราในการเข้าร่วมงานดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สรिता ธีระวัฒน์สกุล และคณะ (2549) ที่กล่าวว่า การดื่มสุราอยู่ในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมทั้งในชุมชนเมือง และชนบท โดยทั้ง 2 ชุมชนยังเห็นว่าการดื่มสุราเป็นเรื่องปกติ ที่ดื่มกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และเป็นค่านิยมของการดื่มเพื่อเข้าสังคม โดยจะดื่มกันในทุกโอกาส เช่น หลังช่วยกันลงแขกในชนบท งานสงกรานต์ งานมงคลในหมู่บ้าน งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน แม้แต่ในงานศพ จะเห็นได้ว่าประชาชนยังมีการรับรู้ และมีความเห็นในทางบวกต่อการดื่มสุรา ในชุมชนส่วนใหญ่มีแหล่งผลิตสุรา และทุกชุมชนมีร้านจำหน่ายสุรา ซึ่งสามารถซื้อสุรามาดื่มได้สะดวก รวมถึงมีร้านเงินเชื่อหากยังมีสิ่งกระตุ้นเหล่านี้ โดยที่ไม่มีการควบคุมกันอย่างจริงจังแล้ว การดื่มสุราของคนในชุมชนก็ยังคงดื่มกันเป็นปกติ คนที่หยุดดื่มแล้วก็มีโอกาสที่จะกลับมาดื่มสุราอีกครั้ง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนทางอารมณ์ในทางบวกในทุกเรื่องนอกเหนือจากการแสดงความยินดี การแสดงความห่วงใย การได้รับกำลังใจ และการให้อภัยแล้วยังควรแสดงความไว้วางใจ ไม่รังเกียจ/สบประมาท และไม่ชักชวนให้ดื่ม ซึ่งผู้ที่ให้การบำบัดรักษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องปรับเจตคติของผู้คนรอบข้าง โดยเฉพาะเพื่อนบ้าน คนในชุมชน เพื่อนร่วมงาน เพื่อสนับสนุนให้ผู้คิดสูตรยังคงหยุดดื่มให้นานที่สุด

2. ควรมีองค์กร หรือการรวมกันของกลุ่มคนในชุมชนที่ช่วยสนับสนุนคนกลุ่มนี้ให้ได้มี โอกาสทำงาน และสนับสนุนด้านวัสดุสิ่งของ การเงิน โดยให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม เพียงพอ เพื่อจะทำให้ผู้ติดสุราไม่เกิดความเครียดในเรื่องดังกล่าวจนนำไปสู่การดื่มสุรา

3. ผู้ให้การบำบัดรักษาควรให้ข้อมูลข่าวสาร ไม่เพียงแต่ผู้ติดสุรา แต่ควรให้ถึงครอบครัว ชุมชน เพราะจะทำให้คนรอบข้างมีทัศนคติที่ดี เกิดความพร้อมในการสนับสนุนผู้ติดสุราให้หยุดดื่ม

4. ควรมีมาตรการในชุมชนที่มีเป้าประสงค์ เพื่อสนับสนุนการหยุดดื่มของผู้ติดสุราหลัง การบำบัด ที่เป็นมาตรการที่เฉพาะเจาะจงในการดูแลให้ความช่วยเหลือบุคคลกลุ่มนี้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะการสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อระยะเวลาการหยุดดื่ม สุรา ควรที่จะมีศึกษาปัจจัยอื่นๆที่มีอิทธิพลด้วย ซึ่งได้แก่ ปัจจัยภายในบุคคล และปัจจัยภายนอก บุคคล นอกเหนือไปจากการสนับสนุนทางสังคม

2. การศึกษาการสนับสนุนโดยใช้มาตรการชุมชนในผู้ติดสุราว่าจะทำให้ผู้ติดสุราสามารถ ยึดระยะเวลาการหยุดดื่มสุราออกไปได้หรือไม่ เพียงใด และด้วยมาตรการใด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved